

Підготовка домашнього завдання з української мови

1. Виконання домашнього завдання розпочинай з роботи над помилками. Повтори правила, які забув.
2. Вивчи правило, яке задано додому. Наведи приклади.
3. Прочитай завдання до вправи, всю вправу.
4. Спочатку усно і потім письмово виконай завдання до неї.
5. Перевір усю роботу.

Перевірка грамотності написаного

1. Читай кожне слово по складах і виділяй кожний склад.
2. Перевір, чи не пропустив букв.
3. Подумай, яке правило можна застосувати при написанні кожного слова.
4. Якщо виникли сумніви, перевір написання слова за словником.

Повторення вивченого в 1 класі

Звуки мовлення. Букви

Слово складається зі звуків. Усі звуки мовлення поділяються на голосні та приголосні.

При вимові *голосних* звуків повітря вільно виходить через ротову порожнину. Голосні звуки утворюють склад. У слові стільки складів, скільки голосних.

Звуки мовлення на письмі позначаються буквами.

В українському алфавіті 33 букви.

Букви бувають рукописні, друковані, великі, малі. Ми їх пишемо, бачимо, читаємо.

Впр. 2.

2. Учїться, любї дїтки, думайте, читайте!

3. – дїтки

 – мїду

Впр. 3. Школа, урок

Впр. 7. Ве-ре-сень

Впр. 8. Клин-млин

чайка – гайка
пїчка – нїчка

парта – карта
калина – малина
колос – голос
шибка – рибка
балка – палка

Впр. 13. цікаві –

книжкї –

Впр. 15. Нора – гора, ко-са – роса, майка – гайка,

ранок – ганок, казка – каска, рак – мак.

Впр. 16. Азбука, літера, алфавїт, буква, абетка. Читання.

Впр. 18. гїлка – бїлка

Впр. 19. Оксанка, Софїйка, Галинка, Миколка, Романко, Петрик.

Склад.

Перенїс слїв з рядка в рядок

1. Слова з рядка в рядок перенось за складами.
2. Не перенось слова з одного складу.
3. Одну букву не переносьть і не залишають в рядку.
4. Букви й та ь при переносї слїв не відривай від попередньої букви: *зай-чик, пись-мо*.

Впр. 21. 2. Грак, шпак, дятел, орел; лелека, синиця, горобець, зозуля, іволга. 3. Бабуся, зозуля, лелека, ганок, олівець.

Впр. 22. Ма-лина, малина, ожина, смо-родина, сморо-дина, смородина-на, уро-жай, лі-лея, їжак.

Впр. 25. Оле-на, Іри-на, Олег, Га-лина, Со-фія, Бо-рис, Юрій, Лі-дія.

Впр. 28. Ве-ресень відчиняє двері осе-ні. Кажуть, що він крас-не літо проводить, а золоту осїнь зустрічає.

Впр. 30. Коли вона загляне в сад –

Налетїся соком вино-град.

А пізнї яблука ранет солодкі стануть, наче мед...

І ми її уклінно просим:
– Заходь у гостї, щедра осїнь.

Впр. 33. Сорока, ворона, сова, оса.

Впр. 34. 3. Погожий (день) – гарний, визирали (листочки) – виглядали, чисте (небо) – спокїйне, безхмарне.

4. Гар-ний, яс-ніли, яс-ніли, спокїй-не.

Слово. Речення

1. Речення виражає закінчену думку.
2. Перше слово в реченні пишеться з великої букви.
3. Слова в реченні пишуться окремо одне від одного.

Впр. 36. 1. Стрижі (які?) швидкокрилі, зграйки шпаків (які?) галасливі, гуси (які?) дикі, журавлі (які?) довгоногі.
2. Ла-стівки, ластів-ки, журав-лі, жу-равлі.

Впр. 37. 1. Молодий олень має гарні роги. На лісовій галявині червоніє горобина.

2. Олень, має.
3. Чер-воніє, черво-ніє.

Впр. 39. 3. Рід-ної, зе-млі, во-їми, криль-ми.

4. Сіло за гору сонечко.

Впр. 43. Лелеки відлітають у теплі краї. Білочка заготовляє на зиму їжу. Ведмідь засинає у барлогу.

Поняття про мову

Мова – це засіб людського спілкування.
Мови бувають українська, російська, англійська, іспанська, польська...
Українська мова – мова українського народу.
Мова постійно розвивається.

Впр. 48. Квадрат, круг, три-кутник, коло.

Впр. 49.

Ножиці – □•□•□≡□•

Молоток – □•□•□•□•□

Пилка – □□•□□□

Впр. 52. О-лі-вєць, кá-чка, зо-зú-ля.

Впр. 55. Картóпля, цибу́ля, огіро́к, буря́к.

Впр. 58. Шофє́р, автомобі́ль, космонавт, телеві́зор.

Впр. 59. 3. Ставали, йшли, розорювали, засівали, будували, займалися, захищали.

4. Озна-чає, віль-на.

Впр. 60. Маки (які?) повні; любисток (який?) листатий; м'ята(яка?)кучерява; василечки (які?) духмяні.

Усне і писемне мовлення

Свої думки люди найчастіше передають один одному в усній формі, тобто за допомогою усного мовлення.

Усне мовлення має бути зрозумілим для всіх, хто його слухає. Під час спілкування використовується інтонація, сила голосу, міміка, жести.

Усе написане або надруковане – писемне мовлення.

Володіти писемним мовленням – значить правильно, точно, каліграфічно і без помилок оформляти свої або чужі думки на письмі.

Впр. 62. 2. З дерев повільно опадають різнокольорові листочки.

3. Повіль-но.

Впр. 65. Пише каліграфічно, читає виразно, стрибає високо.

Впр. 70. 1. Слон. Лисиця. Ведмідь.

3. Вира́зно, га́нок, ди-ті́на, завда́ння, о́лень, чита́ння, шофе́р.

Впр. 75. 4. Це такий всенародний звичай, що знаменує собою взаємну повагу громадян.

Впр. 78. – Бабусю, сідайте, будь ласка, — підвівся Івась.

Бабуся подивилась ласкаво на хлопчика і сказала: — Спасибі, синку!

Впр. 82. 3. Ми розпочинаємо день словами «Доброго ранку!»

5. Ра-нку, ран-ку.

Впр. 87. 3. У полі червона хорошенько цвіте.

4. Чер-вона черво-на.

Текст. Що таке текст

Об'єднані за змістом речення становлять текст.

Текст має заголовок.

Текст може ділитися на абзаци. Абзаци також зв'язані між собою за змістом.

Кожний абзац починається з нового рядка.

Впр. 89.

До дитячого садка «Веселка» завітали школярі.

Вони розучили з малятами нову гру «Струмочок». Гра дітям дуже сподобалась.

Впр. 91.

2. Грона калини.
3. З кожної гілочки на калині звисають важкі червоні грона.
4. Чер-воні.

Впр. 95.

Книжка вчить, як на світі жити. Золото добувають із землі, а знання – з книг. Життя без книги – що хата без вікон.

Будова тексту

Текст складається із трьох частин – зачину, основної частини, кінцівки.

Впр. 99.

- А що воно буде, як я візьму оцей камінь і кину його в криницю? Ото, ма-буть, буль-кне дуже!
- Де ж воно все поді-лося? – подумав дідусь.

Впр. 102.

1. Кіт – кит
4. Тридцяти трьох, п'ят-десят, чотири.

Впр. 103. Зрозуміла Ган-нуса, чого це під осикою ялинових шишок багато.

Які бувають тексти

Тексти бувають різних видів.
Текст-розповідь – коли в тексті про щось розпові-дається, повідомляється.
Текст-опис. Це текст, в якому описуються ознаки предметів, тварин, людей.
Текст-міркування. У тексті-міркуванні є твердження, доказ (доведення), висновок.

Впр. 105. Чому заєць на зиму

мінєє колір свого хутра? Заєць на зиму одягає білу шубку для того, щоб бути непомітним серед засніжених кущів.

Впр. 107. В казці звірі та птиці так само говорять, як і люди...

Впр. 109.

На полі – там; не закін-чуються – не вщухають; комбайни – вони; дозрілий – добре вистояний; машини під'їжджають – підлітають; зерно сиплется – ллється; сяє на сонці – виблискує золотом.

Впр. 111.

Ячмінь і пшениця
 Якось ячмінь каже пше-ниці:
 — Ходімо, пшенице, зо-лото шукати!

А пшениця відповідає:
 — Нерозумний ти, ячме-ню. Навіщо нам по те золото йти, якщо ми самі золото?

Впр. 115.

Дружні мурашки
 Тварини – друзі людини.
 Від них можна багато чого навчитися.

Побачили якось діти, як мурашка з трудом тягнула до мурашника галузку. Їй стала допомагати інша мурашка. За нею – друга, третя... Мурашок прийшло так багато, що галузки навіть не стало видно. Ось так разом маленькі мурашки перенесли велику галузку. Правду кажуть в народі: «Дружній отарі і вовк не страшний».

Речення. Поняття про речення. Види речень

Речення виражає закінчену думку. Слова в реченні зв'язані між собою.

За метою висловлювання речення поділяються на розповідні, питальні, спонукальні.

У *розповідному* реченні повідомляється про якусь подію. У кінці розповідного речення ставиться крапка.

Речення, в якому про щось або когось запитується, називається *питальним*.

У кінці питального речення ставиться знак питання.

У *спонукальних* реченнях висловлюються різні спонукання до дії – прохання, заклик, порада, наказ.

Якщо речення вимовляється з особливим почуттям, то воно стає окличним. В кінці окличних речень ставиться знак оклику.

Впр. 120.

Холодніше. Спорожніло поле. Притих ліс. Ведмідь, борсук та їжак заснули до весни.

Впр. 121.**Дзвіночки**

Утекло від нас тепле літечко. Зів'яли й затихли дзвіночки в лузі. Але чути тепер дзвіночки в кожній школі. Кличуть вони школярів на урок.

Впр. 123. Ожив осінній ліс. Скрізь дзвенять дитячі голоси. Це дівчора прийшла збирати гриби.

Впр. 124. Дякую татові, розв'язав задачу, обкопувати дерева, грається м'ячем. Дякуючи татові, я швидко розв'язав задачу.

Впр. 125.

1. Пташки відлетіли у теплі краї. Пожовклі листочки опадають з дерев.

2. Тépлі –

краї –

Впр. 129.

На узліссі стоїть замріяний клен. Часом він зронить тихенько жовтий листок. А яка ніжна золота берізка! Вона опустила віти і журиться, що скоро прийдуть холоди.

Впр. 139.

Хто любить читати казки? Казки люблять усі!

Чим же цікаві казки?

Там відбуваються різні чудеса.

Головні слова у реченні

Слова в реченні, що відповідають на певне питання, називаються членами речення.

Члени речення поділяються на головні і другорядні.

Головні члени речення

Підмет означає, про кого або про що говориться в реченні і відповідає на питання хто? або що?

Присудок означає, що говориться про підмет і відповідає на питання що робить?

Впр. 143. Чим усе славиться? Без чого немає роботи? Без чого слабіє сила?

Впр. 147.

Пливи, котку, на лужок забавляти діточок.

Впр. 148. Переходь вулицю в дозволенних місцях при (якому?) зеленому сигналі світлофора. (Яке?) червоне світло забороняє перехід. (Яке?) жовте попереджає.

Впр. 152.

Будь обережним на воді! Не грайся з вогнем!

Впр. 153. Галинко, полий, будь ласка, квіти. Мамо, купи, будь ласка, мені книжку. Тату, навчи, будь ласка, мене плавати.

Впр. 156. А листопад – той жалю не має, з дерев останнє листя зриває.

Впр. 159.

Сиди, півнику, вдома та хату гляди. Півник сидів дома і глядів хату. Що робив півник вдома?

Впр. 160. Я дивитимусь.

Усі інші члени речення є другорядними.

Підкреслюй так:

підмет _____

присудок _____

другорядні члени

Впр. 162.

Тихесенько вітер віє.

Впр. 163.

Посадив дід ріпку. Виросла ріпка велика-превелика.

Впр. 166.

Учитель навчає дітей. Тракторист оре поле. Кра-

вень шие одяг. Лікар лікує хворих. Шофер водить автомобіль.

Впр. 169. Сонце гріє.

Впр. 170. Непомітно збігло літечко. Ранками у долинах клубочаться тумани. Все частіше йдуть холодні дощі.

Зв'язок слів у реченні

Слова у реченні пов'язані між собою за змістом.

Зв'язок слів у реченні встановлюється за допомогою питань.

Впр. 172.

Діти прибирали шкільне подвір'я.

Діти (що робили?) прибирали;

прибирали (що?) подвір'я;

подвір'я (яке?) шкільне.

Впр. 175. Діти пішли до лісу.

Вони зупинилися біля сосни. На сосні сиділа білка. Вона швидко заховалася за стовбур.

На сосні сиділа білка.

Білка (що робила?) сиділа;

сиділа (де?) на сосні.

Впр. 178.

Стоять при дорозі високі тополі. Над річкою піднімається ранковий туман.

Впр. 179. Зранку повіяв холодний вітер. На морі піднялися високі хвилі.

Впр. 180.

Осінній вечір

У лісі швидко насувається вечір. Темні тіні лягають попід деревами. Старі сосни стоять непорушно. Надвечірне сонце сховалося за деревами.

Впр. 183.

Звічай –

Слово.

Слова, які означають назви предметів

Слова, які означають назви предметів і відповідають на питання хто?, що?, називаються *іменниками*.

До назв людей і тварин став питання хто?

До інших назв предметів став питання що?

Впр. 186.

Хто? що?

скрипаль — скрипка

моряк — море

лісник — ліс

школяр — школа

Впр. 187. Що? Суниця, ожина, чорниця, малина.**Впр. 188.**

Портфель може розказати про охайність і навчання свого господаря.

Впр. 189.

(Хто?) Комбайнер, льотчик, футболіст, селянин, корова, мурашка.

(Що?) Комбайн, літак, футбол, село, корівник, мурашник.

Впр. 193.

У качки (хто?) каченя. У курки (хто?) курча. У вівці (хто?) ягня. У кози (хто?) козеня. У корови (хто?) теля. У свині (хто?) поросся.

Впр. 195.

Хмара небо криє.

Сонечко не блисне.

Вітер вовком віє.

Дощ потоком висне.

Впр. 199. Водій автомобіля — шофер, лісовий сто-

рож — лісник, керівник бригади — бригадир, маленька дівчинка (або маленький хлопчик) — дитина, кипляча вода — кип'яток (або окріп), буря на морі — шторм.

Впр. 200.

Ведмідь, лисиця, заєць — це звірі.

Клен, ясен, тополя — це дерева.

Чашка, тарілка, глечик — це посуд.

Трактор, комбайн, літак — це машини.

Впр. 202.

Один Багато

дятел — дятли

календар — календарі

учитель — учителі

портфель — портфелі

диктант — диктанти

Впр. 204. 1. Стриж.

2. Година, підвал, стрибок.

Впр. 205. 2. Відра — відро, вікна — вікно, колеса — колесо, миски — миска,

ложки — ложка, гудзики — гудзик.

3. Шістнадцять.

Впр. 206.

Хто ти?

Для мами і тата — дочка.

Для дідуса і бабусі — онука.

Для брата і сестри — сестра.

Для вчительки — учениця.

В автобусі — пасажир.

У бібліотеці — читач.

У магазині — покупець.

Впр. 209.

Дорога біла стелиться.

І краю їй нема.

Сніжок мете. Метелиця.

Прийшла до нас зима.

Впр. 211.

1. Добре жилося ведмедеві в лісі, коли ще сонце гріло. Там ведмідь поїсть малини, а там вулик знайде. Аж ось хмари насунули. Посипалися сніжинки. Знайшов ведмідь повалене дерево. Вири́в під ним яму й заснув. А прокинеться ведмідь, як весняне сонечко засяє.

Ведмідь — □•□-□≡□•≡

Впр. 213.

Сховалася земля під білою ковдрою снігу. Холодний вітер гуляє по полю. Мороз скував усе навкруги.

Велика буква в іменах, по батькові та прізвищах, у кличках тварин, назвах міст, сіл, вулиць, річок

Імена, по батькові, прізвища людей, клички тварин, назви міст, сіл, вулиць, річок пишуться з великої букви.

Впр. 216.

Григорій Сковорода, Богдан Хмельницький, Устим Кармелюк, Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський.

Впр. 217.

Онуків батька звать Сергій Петрович.

Впр. 218.

Сьогодні в класі чергують Романко Довжик та Марійка Шпак. А завтра

будуть чергувати Галинка Коваль та Юрко Петренко.

У нас завжди порядок. За чистотою стежать не тільки чергові, а й увесь клас.

Впр. 221.

1. Василь, Микола, Петро.

2. Василь-ки, миколайчики, петро-ві.

Впр. 222.

Першим у незалежній Україні полетів у космос космонавт Леонід Каденюк.

Багато віршів для дітей написала поетеса Наталя Забіла. Дитячу оперу «Коза-дерева» створив композитор Микола Лисенко.

Впр. 223. Андрій, Сашко, Гриць, Іванко.

Впр. 227.

На нашій фермі найкраща корова Веселка. На кінних змаганнях першим прийшов скакун Каштан. У шкільному куточку природи живе їжачок Чапко. У Марини вдома є собака Дружок та кіт Пушок. На арені цирку виступав ведмідь Мишко.

Впр. 230. Дід Андрушка, баба Марушка, дочка Мінка; собачка Фінка, киця Варварка, мишка Сіроманка.

Впр. 231. Грицьку, що ти робив сьогодні? А ти, Павле?

Впр. 232

Ой, збирала Маргаритка маргаритки на горі. Розгубила маргаритки Маргаритка у дворі.

Впр. 236. Калинівка і Вербівка, Яблунька і Вишеньки, Веселинівка і Хлібодарівка, Привітне і Щасливе, Тепле, Бузове.

Впр. 237.

Столиця України – місто Київ. Центральна вулиця в Києві – Хрещатик.

Впр. 240.

2. Кий, Щек, Хорив, Либідь.

3. Тре-тьому, міс-го.

Впр. 241.

Місто Харків, вулиця Сумська, вулиця Вальтера, річка Лопань, місто Белгород.

Впр. 245.

Київ – киянин, Харків – харків'янин, Суми – сумчанин, Донецьк – донецчанин, Львів – львів'янин, Чернігів – чернігівець.

Впр. 247.

Побілили поля. Замерзла річка. Спокійно стоять сосни та ялини. Під ними сховалися молоденькі деревця.

Впр. 249.

Із-за лісу, з-за туману місяць впливає.

До Нового року залишився один місяць.

Впр. 251. 2.

(Хто?) Учителька, дитина, олень, заєць.

(Що?) Вересень, диктант, медаль, метро, вулиця.

3. Вулиця, метро.

Слова, які називають ознаки предметів

Слова, які називають ознаки предметів, відповідають на питання який? яка? яке? які?

Впр. 254. Довгий, зелений, смачний – це огірок. Овальний, жовтий, кислий – це лимон. Кругле, яскраве, тепле, ласкаве – це сонце. Білі, холодні, легкі – це сніжинки.

Впр. 256. Блакитний, жовтий, зелений, оранжевий, синій, фіолетовий, червоний.

Впр. 261. Фарфорова ваза, глиняний глечик, залізне кільце, соснова шишка, шовкова хустка, капронова стрічка.

Впр. 263.

Сад новий – сади нові.

Нова вулиця – нові вулиці.

Впр. 264.

Падає легкий сріблястий іній.

У небі заясніли яскраві зимові зірочки.

Впр. 265.

Гарне деревце, новорічну ялинку, чудові, спокійні, червоногруді снігурі, красиві пташки.

Впр. 268.

1. Хитрий, як лисиця. Неповороткий, як ведмідь.

Полохливий, як заєць. Упертий, як осел.

2. Лисиця хитра, а заєць полахливий.

Впр. 269.

Білий, пухнастий, холодний сніг.

Рожева, солодка, запашна малина.

Висока, струнка, білокора береза.

Чисте, свіже, прозоре повітря.

Впр. 271.

У нього довгі вуха, куций хвіст, шерсть узимку біла, а влітку – сіра.

Впр. 273.

2. Орел великий, а синичка маленька. Дороги широкі, а стежки вузькі.

Впр. 275.

Свіже молоко – кисле молоко, свіжий хліб – черствий хліб, свіжа газета – давня газета.

Впр. 278.

1. Струмок мілкий, пісок дрібний, ягоди дрібні, тарілка мілка, насіння дрібне.

2. Дрібний – великий. Мілкий – глибокий.

II ЧАСТИНА.

Слова, які називають дії предметів

Слова, які називають дії предметів, відповідають на питання що робити? що робить? що роблять? що робив? що зробив? що буде робити? що зробить?

Впр. 3. Марія катається на лижах. Сашко спускається з гірки на санчатах.

Впр. 4. 2. Морози (що зробили?) скували; скували (що?) землю; скували (як?) міцно.

1. Скували, розчистили,

Впр. 10.

Один

Косар (що робить?)

косить.

Коваль (що робить?)

кує.

Учень (що робить?)

пише.

Спортсмен (що робить?)

пливе.

Жайворонки (що робить?)

співає.

Впр. 11.

(Що робили?) виховували – (що робив?) виховував. (Що робили?) мали – (що робив?) мав. (Що робили?) виконували – (що робив?) виконував. (Що робили?) переймали – (що робив?) переймав. (Що робили?) вчилися – (що робив?) вчився.

Впр. 13. Стовбури (що роблять?) чорніють. Подушки

залили, замерзла.

Впр. 5. Крешуть лід, ріжуть лід, залишають дивний слід.

А які швидкі вони!

Це, звичайно, ковзани.

Впр. 9. Йдуть, орати, кують, будують, пишуть, читати, надають.

Багато

Косарі (що роблять?)

косять.

Ковалі (що роблять?)

кують.

Учні (що роблять?)

пишуть.

Спортсмени (що роблять?)

пливуть.

Жайворонки (що роблять?)

співають.

(що роблять?) лежать. Ліс (що зробив?) наповнився.

Шишкарі (що зробили?) прилетіли.

Впр. 15. Риба плаває, а пташка літає. Заєць стрибає, а равлик повзає.

Впр. 17. Знати якомога більше!

3. З дитинства я любив працю. Влітку пас корову, гусей, допомагав батькам

працювати на городі. У школі був сумлінним учнем, завжди вчився на «відмінно». Виявляється, це неважко. Важливо з перших днів зрозуміти правило: «Знати якомога більше!»

4. Праця –

Впр. 18. Праця годує, праця одягає, праця зігриває, на розум наставляє. Дружно працювати – втомити не знати. Тяжко тому жити, хто не хоче робити. Робити наспіх – зробити насміх.

Впр. 21. 1. Сокирою рубають. Косою косять. Серпом жнуть. Плугом орють. Лопатою копають. Граблями загрибають. Ножицями ріжуть. Пилкою пиляють.

2. Косою косять, а граблями загрибають.

Впр. 25.

2. – Візьми собі, Грицю, двох кроленят, —

усміхається Андрійко. – Матимеш, кому траву носити.

3. Візь-ми, Андрій-ко.

Впр. 28. Падає сніг. Пливе пароплав. Їде поїзд. Настає весна. Минає час. Відбувається концерт.

Впр. 29.

Купувати – продавати. Руйнувати – будувати. Говорити – мовчати. Підіймати – опускати. Охолоджувати – підігрівати. Шепотіти – кричати.

Краще будувати, ніж руйнувати.

Впр. 32. Йдете, нависли, зривається, падає, похитуються, тремтять.

Впр. 33. Траву косять, а дрова рубають. Картоплю садять, а пшеницю сіють. Пиріжки печуть, а борщ варять. Вірш читають, а пісню співають. Молоко п'ють, а хліб їдять.

Впр. 36. Повільно падали великі сніжинки.

Службові слова в реченні

Прийменник – службове слово, що служить для зв'язку слів у реченні.

Прийменник – це окреме слово. Він пишеться окремо від того слова, перед яким стоїть.

По воді. На полі. За лісом.

Впр. 40. У лісі, на верхах, по дереву, в інеї, до чогось.

Впр. 45. Пароплав у морі; автомобіль на дорозі; міст через річку; хмара

у небі; вугілля під землею; гриб на дереві.

Впр. 47. 1. – Місяцю, любий, погрій мене своїми променями.

Иди полем, полем. Прямуй до великого стогу соломи.

3. Повіває (звідки?) з яру; сів (де?) під кущем; прямуй (куди?) до стогу; зарився (куди?) в соломку; усміхається (до кого?) до Місяця.

Впр. 48.

Біля зламаної сосни намело величезну кучугуру

снігу. Вибіжить на галявину заєць. Але не підходить до сосни. Вийде з гушавини лисичка, та до кучугури не наблизиться. Бо за кучугурою, в барлозі, спить ведмідь.

Впр. 49.

Що побачили діти в лісі Білочка виглядала з дупла. Дятел шукав у корі комах. Під пеньком дримав зайчик. Мишка сховалася в нірку.

Корінь слова. Спільнокореневі слова

Слова, які мають однакову за звуковим складом і спільну за смисловим значенням частину, називаються *спорідненими*.

Спільна частина споріднених слів називається *коренем*. Тому такі слова ще називають *спільнокореневими*.

Впр. 51. Гуска, гусочка, гусеня, гусак.

Впр. 54.

Морозець, морозний, заморозки, підморозило, морозиво.

Впр. 55. 2. З чагарників до озера пробиралася сім'я. Попереду поважно ступав великий лось. А за ним ішли лосиха з лосеням.

3. З чагарників до озера пробиралася сім'я.

Впр. 60. 2. Нести службу – служити; зрізати траву косю – косити; ловити

рибу – рибалити; давати подарунок – дарувати; приймати ліки – лікуватися; здіймати галас – галасувати.

3. Нес-ти, здій-мати.

Впр. 62.

Вишневе варення, рисова каша, дубовий стіл, паперова коробка, березовий сік, книжкова шафа.

Впр. 65.

гриб – грибок
гніздо – гніздечко
річка – річечка
озеро – озерце

хата – хатинка
вода – водичка
хмара – хмаринка

Впр. 68.

4. Тополенько, голово-ньку, хмаронька, лебеде-нько, листячко, намистечко, родиноньку, Україноньку.

Хмароньки – хмара; хма-ряться.

Листячко, листок, листя-ний.

Впр. 71. 2. Бабусі – бабуся, бабусенька.

Матусі – матуся, мату-сенька.

Тата – тато, татусь.

4. Тополя, калина, верба.

Впр. 73.

У четвер будуть чергувати Кіра Коваленко і Надія Співак.

Впр. 74.

Львів – львівський, Київ – київський, Харків – харківський, Чернігів – чернігівський, Житомир – житомирський, Полтава – полтавський.

Впр. 76.

Опеньки, пеньки, опенят, пень.

Звуки і букви. Склад. Наголос.

Звуки і букви. Алфавіт

В українській мові шість голосних звуків:

[a], [o], [y], [и], [e], [і].

На письмі вони позначаються 10 буквами:

а, о, у, и, е, і, я, ю, є, ї.

Буква ї завжди позначає два звуки [йі].

Буква щ позначає завжди два звуки [шч].

Алфавіт

Аа Бб Вв Гг Іг Дд Ее
Єє Жж Зз Ии Іі Їі Йй
Кк Лл Мм Нн Оо Пп Рр
Сс Тт Уу Фф Хх Цц Чч
Шш Щщ Ъ ъ Юю Яя

Впр. 83. Г. Р. Бойка, П. М. Во-ро-нька, Л. І. Глібова, М. Т. Рильського, І. Я. Фра-нка, Т. Г. Шевченка.

Впр. 85. Виразно, вулиця, ганок, гудзик, диктант, дятел, жайворонок, олень, червоний, чотирнадцять.

Впр. 86. Горлівка, Донецьк, Запоріжжя, Канів, Київ, Рівне, Харків.

Впр. 87. Дитячий, дубок, читанка, черговий.

Голосні звуки. Позначення їх буквами

Букви я, ю, є на початку складу позначають два звуки [йа], [йу], [йе].
Після м'якого приголосного звука – один звук.

Впр. 92.

Що за чудова днина!
Сніг, наче срібло, блищить!
Вийшов веселий хлопчаина,

Швидко з санками біжить.

Впр. 94.

Юрко, я, їд, п'є, йорж.
Спільний звук [й].

Впр. 97. 1.2. Підйомний кран. Гайові квіти. Серйозна розмова. Майорить прапор.

3. Майорить $\overline{\text{М}} \cdot \overline{\text{А}} \cdot \overline{\text{Й}} \cdot \overline{\text{О}} \cdot \overline{\text{Р}} \cdot \overline{\text{И}} \cdot \overline{\text{Т}} \cdot \overline{\text{Ь}}$
8 б., 7 зв.

Гайові $\overline{\text{Г}} \cdot \overline{\text{А}} \cdot \overline{\text{Й}} \cdot \overline{\text{О}} \cdot \overline{\text{В}} \cdot \overline{\text{І}}$ – 6 б., 6 зв.

Впр. 98. 2. Знайомство, незнайомим, познайомтесь, познайомитися.

3. – Дуже приємно, Артемку, познайомитися з тобою, сказав тато. – Мене звать Йосип Михайлович. А маму Михайлика – Марія Андріївна.

Наголос. Наголошені й ненаголошені склади і звуки

У слові стільки складів, скільки голосних звуків. Один склад у слові вимовляється з більшою силою голосу. Він називається наголошеним складом. А голосний звук у цьому складі називається наголошеним звуком.

Голосний звук у ненаголошеному складі називається ненаголошеним.

Впр. 102. 1. В них обб'язок високій: берегти наш мир і спокій.

Впр. 103.

1. Майор, бойовий, приїом.

2. Ма-йор, бо-йовий, приїом.

Впр. 104. Іваріант (для хлопчиків). Я ста-ну за-хис-ни-ком сво-го на-ро-ду. Я буду служити танкістом.

ІІ варіант (для дівчаток). Лю-тує, сто-ю, пле-чі-ма.

Впр. 106.

– Благослови, мати, весну закликати!

Впр. 107. зóлото – болóто
сіно – кінó
дочкá – бóчка

Впр. 109.

Вишитий рушник – незмінний предмет українсько-го побуту. Він оспіваний у багатьох піснях і віршах.

Впр. 110.

Шкóлу, гóсті; віта́йся, до ро́слим; устанóву, віта́тися.

Впр. 113.

Золотий – зóлото, кам'яний – кáмінь, холóдний – хóлод, розóмний – рóзум.

Впр. 114.

Зірка – зірки, кáзка – казки, ша́пка – шапки, стéжка – стежки, нитка – нитки, лóжка – лóжки, карт-кá – картки, бру́нька – бруньки.

Впр. 117.

2. Кóси – коси, брáти – брати, дорóга, дорогá.

3. Дорогá – дешéва.

Впр. 119.

Зелені ще немає, але сніг уже розтав. Бруньки набубнявіли. Незабаром з'являться зелені листочки. Добра людина хоче добра усім людям. Косарі поставили в ряд свої коси. Коси, косо, поки роси!

Ненаголошені голосні звуки [е], [и]

Позначення їх на письмі

Наголошені звуки [е], [и] вимовляються чітко, виразно.

Ненаголошені звуки [е], [и] при написанні необхідно перевіряти.

Щоб знати, яку букву (е чи и) писати в ненаголошеному складі, треба змінити слово або дібрати до нього споріднене так, щоб ненаголошений склад став наголошеним.

Впр. 124.

весло – вéсла
зерно – зéрна
житá – жито
зимá – зими

Впр. 126.

Стéбла – стéблó, пéра – перó, рéбра – ребрó, сич –

сичи, лист – листи, стриж – стрижи.

Впр. 128. Глибокі моря в нас, глибоки і сини.

Багата і щедра квітуча земля.

Впр. 129. Медовий – мед, сливовий – слива,

грибний – гриб, цегляний – цегла, димар – дим, пекарня – пекар.

Впр. 230.

Весною – весни, озимину – озіма, вкриваються – вкріються, зеленими – зелень, листочки – лістя, весною – весни, озимина – озімі, стебельця – стібла, листочки – лістя.

Впр. 133.

Листі – лист
книжковий – книжка
озеро – озера
кленовий – клен
верба – верби
степовий – степ

Впр. 134.

Під снігами в підземеллі,
в земляній м'якій постелі,
де немає світла дня,
причалося зерня.
Там не холодно зерниці,
спить вона, мов на перинці,
й тихо снить хороші сни
про веселі дні весни.

Впр. 136.

Весна, повертаються, тепло, весни, крилята.

І закликали: «Жайворонки, прилетіть, весну красну принесіть».

Впр. 138. Землі, летять, зимують, лебедята, питати, весни, дитя.

Впр. 140.

Біля ставка ростуть високі тополі. Скоро з'являться на деревах зелені листочки.

Впр. 143.

Сичі в гаю перекликалися та ясен раз у раз скрипів.

Впр. 144. ЛІД.**Впр. 145.**

Крига рушила

Крига на річці рушила. Пливуть величезні крижини: шумують, вилазять одна на одну. Прощавайте, крижинки, до наступного року!

Впр. 147.

2. ...От зробив йому батько човника і весельце. І став Івасик рибалити.

3. Бать-ко, весель-це.

Впр. 148.

Тварина хижа, тіло сильне, грива густа, хвіст довгий, в південних країнах.

3. □□□□ — хижа

□□□□□□ — тварина

Впр. 152.

Широкою долиною тихо тече невеличка річка Растваця. Серед долини зеленіють густі та високі верби. Там ніби потонуло у вербах село Вербівка.

Широкою – вузькою, густі – рідкі, високі – низькі.

Впр. 156.

2. Жила, зерна, весною, веселу, весела, дихнула.

3. жила – □□□□

воля – □□□□

Впр. 157.

Гаї шумлять – я слухаю.

Хмарки біжать – милуюся.

Милуюся – дивуюся, чого душі моїй так весело.

Впр. 159.

**Приголосні звуки.
Позначення їх буквами**

При вимові приголосних звуків повітря потрапляє на ряд перешкод (язик, зуби, губи).

При вимові приголосних чуємо голос і шум або тільки шум.

Буква й завжди позначає м'який приголосний [й'].

Буквосполучення дж, дз позначають один звук [дж], [дз]. При переносі буквосполучення дз, дж не розриваються.

Впр. 164.

Мак завжди високо цінувався в народі як харчовий продукт.

Впр. 166.

склад → лани
стрибки → рибина
скрізь → око

Впр. 167.

Пастух кинувся на вовка і прогнав його.

Впр. 173.

Фабрика, Федір, фільм, флот, форма, фрукти, футбол.

Віразно, ганок, жайворонки, завдання, одинадцять, блень, червоний, чотирнадцять, шофер.

Впр. 160.

Наша держава називається Україна. Державна мова – українська. Столиця України – місто Київ.

Впр. 161.

Понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця, субота, неділя.

Впр. 175.

1. Джміль, ходжу, саджають, джерело, сиджу; кукурудза, дзвоник, дзеркало, гудзик, дзьоб, дзюрчить.

2. Хо-джу, са-джають, кукуру-дза, си-джу.

Впр. 178.

Джерело, джерельце, джерельна.

Дзеркало, дзеркальце, дзеркальний.

Дзвін, дзвінкий, дзвінок.

Впр. 180. 2. Ганок, гуля, агрус, ґрунт, гудзик, дзига, гедзь.

Гедзь — □•□= 5б., 3 зв.

Впр. 184.

Галасливі гави й галки в гусенят взяли скакалки.

Гусенята їм гелґочуть, що й вони скакати хочуть.

Впр. 186.

Сашко йшов лісом. Раптом з куща ліщини вилетіла пташка. То бува щиглик. У кущі хлопчик знайшов гніздечко. У ньому сиділо четверо пташенят. Сашко швидко пішов геть від куща.

Впр. 188.

Я; сон, що, він, ліс, гедзь, дзьоб, дощ, джміль, яма, щит, щука, юнак, їжак.

Дзвінки й глухі приголосні звуки

Приголосні звуки бувають дзвінки і глухі.

Дзвінки: [б] [г] [ґ] [д] [д'] [з] [з'] [ж]

[дж] [дз] [дз'] [в] [л] [л']

[м] [н] [н'] [й] [р] [р']

Глухі: [п] [х] [к] [т] [т'] [с] [с']

[ш] [ч] [ц] [ц'] [ф]

Дзвінки приголосні звуки в українській мові в кінці складу і слова вимовляються дзвінко.

Деякі дзвінки і глухі приголосні в середині слова вимовляються невиразно, сумнівно. При письмі їх треба перевіряти. Для цього необхідно змінити слово або підібрати спільнокореневе так, щоб після приголосного був голосний звук.

Впр. 191.

злива – слива

гуля – куля

жити – шити

гори – кори

бити – пити

дітоньки – тітоньки

Впр. 194.

Тане на сонці сніг. Земля на горбочкаx висихає. За-

зеленіла уже молода трава. Прокидаються дерева. Набубнявіли на гіллі бруньки. Незабаром з'являться перші листочки.

Впр. 197.

Стеж-ки, се-реж-ки, бе-різ-ки, дуб-ки, гриб-ки, швид-ко.

Впр. 199.

вози – віз

грибок – грибки

гаражі – гараж

садок – садки

обіди – обід

зубок – зубки

Впр. 202.

Край молодого садка – пасіка. На високих ніжках стоять рівними рядами будиночки – вулики. У них живуть бджоли.

Впр. 206. Вуж, голуб, душ, жолудь, книжка, хліб, шишка.

Впр. 210. Мама заплела Маринці тоненькі кіски. Бігла кізка по мосту, збила кураву густу.

Впр. 211.

Біжать стежини поміж ожини. Над шляхом Яв-дошка шукала волошки.

Тверді та м'які приголосні звуки.

Позначення м'якості приголосних буквами і, я, ю, є

Приголосні звуки бувають тверді і м'які.

М'якість приголосних звуків на письмі позначається буквами і, я, ю, є.

Впр. 213.

дятел сіно
поляна люди
поліно сине

Впр. 215.

Галявині, росяна, дзюр-котить, лісова.

Впр. 218.

По діброві вітер віє,
гуляє по полю,
край дороги гне тополю
до самого дому.

Впр. 222.

Весняний день рік годує.

Посієш вчасно – вродить
рясно.

Посій у пору – будеш
мати

зерна гору,

Рясно – □•□-□•□

Впр. 223.

Бачить хлопчик: садять
сад,

Він поміг кінчати ряд.

Батьківщина – це труд
і свято,

Батьківщина – це мама
й тато.

Позначення м'якості приголосних знаком пом'якшення

М'якість приголосних на письмі позначається також знаком пом'якшення (ь).

М'якість приголосного перед **о** позначається **ь**.
При переносі слів букви **ь** і **й** не відриваються від попередньої букви.
При переносі сполучень літер **йо** та **ьо** не розриваються.

Впр. 227.

Батько, кладка, донька, тонка, редька, синька, спинка, шпилька, пилка, мілко.

Впр. 228.

Ростом він маленький, сірий, чепурненький, справжній молодець!
Хто він? Горобець.

Впр. 230.

Плавай, плавай, лебе-донько,

По синьому морю.

Рости, рости, тополе-нько,

Все вгору та вгору.

Синьому –

7 б., 6 зв.

Впр. 233.

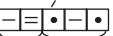
Половіли жита й вилискувались на сонні. Віють з поля

чудові пахощі од нестиглого зерна і польових квіток.

Впр. 236.

Бать-ко, дядь-ко, альбом, білень-кий, близь-ко, ба-дьо-рий.

Впр. 237.

Сльози – [сл'ози] – 6 б., 5 зв.

Впр. 239. Джерельце

У низині дзюрчало джерельце, веселе, дзвінке.

У джерельці купала свої віти плакуча верба. Разом їм було дуже добре. Джерельце напувало вербичку. А вона захищала його від пекучого сонця.

А восени опали у воду з верби листочки.

Подовжені м'які приголосні

Подовжені м'які приголосні звуки позначаються двома однаковими буквами.

Слова з подовженими приголосними перенось доволіно: взу-ття або взут-тя.

Впр. 246. 2. Весною –

вєсни,

Зелен – зелєний

Шелесті – шєлєст

Землі – зємлі

3. Гіллi – 5б., 4 зв.

Землі – 5 б., 5 зв.

Впр. 248.

Шелестіння – шелєстить.

Щебетання – щебече.

Гудіння – гуде.

Впр. 250.

2. Корін-ням, знан-ням, навча-нні, безді-лля, терпіння, умін-ня.

3. Важко – легко, маленька – велике, праця – безділля.

Впр. 252. 1. Світання, узліссям, полювання, гідлі;

3. Шишкарів – шішка хитрющий – хитрий

Впр. 255.

2. Не сміти! Для сміття на вулицях є врни.

3. Взуття, волосся, сміття.

Впр. 258.

Зеленим, могутньою, зеленню, дерева, гіллясті, суцільні, верховіття, живе, коріння, землі.

Впр. 259. Узбіччі, накріттям, узліссі, цвітіння, лікування.

Впр. 264. 3. Річка Стугна, річка Дніпро, село Плюти, море Чорне.

4. Знаєш, як, української, нею.

Апостроф

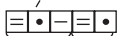
Апостроф (') пишеться після букв *б, п, в, м, ф* та *р*, які позначають твердий приголосний, перед буквами *я, ю, є, ї*, що позначають по два звуки.

Апостроф при переносі не можна відокремлювати від попередньої букви: бур'-ян.

Впр. 269.

М'ята, солов'ї, здорові, пір'я, б'ють, здоров'я, моря.

моря –

пір'я –

Впр. 270.

Не їсть, не п'є, а ходить і б'є. (*Годинник*)

У кого кам'яна сорочка? (*Горіх*)

Поля скляні, а межі дерев'яні (*Вікна*)

Впр. 273.

1. В своїм селі, в своїм краю люблю я співи солов'їні,

весняний гомін ручаю і руту-м'яту при долині.

2. Люблю; краю, ручаю.

Впр. 276.

1. Солом'яний бриль, кам'яний будинок, дерев'яне ліжко, риб'ячалушка, гороб'яче пір'я, жаб'яче квакання.

Впр. 278.

Діти впорядковують подвір'я. Над пасікою в'ються бджілки. Важкі рум'яні яблука звисають з гілок. За вікном ластівки в'ють гніздечко.

Повторення вивченого за рік

Правила списування речення або тексту

1. Прочитай речення, текст.
2. Подумай, чи розумієш ти, про що будеш писати.
3. Прочитай уважно кожне речення. Запам'ятай, як пишуться слова в реченні.
4. Списуй частинами або цілими реченнями.
5. Перевір правильність списаного.

Впр. 279.

На небі з'явилася велика темна хмара. Прокотився над землею перший весняний грім. Спалахнула блискавка. Важкі краплини залопотіли по дахах. А за ними линув рясний дощ.

Впр. 281.

півень – кукурікає
зозуля – кує
курка – кудкудаче
соловей – тьохкає
гуска – гелґоче
горобець – цвірінькає

Впр. 282.

Найвеселіший місяць – травень. На різні голоси славлять весну дрозди, коноплянки, циглики. А он здалеку озвалася іволга. Десь закувала зозуля. Та найгучніший голос у соловейка. Його чути і в садках, і в галях, і в парках.

Впр. 285.

Гуркіт – гурчить, гуркоче.
Дзенькіт – дзенькає.
Скрип – скрипить.

Впр. 286. 2. На горі, за гаєм, на міцнім стеблі, за тепло, за щедрість.

3. Зерна (що зробили?) обважніли; обважніли (де? на чому?) на стеблі; на стеблі (якому?) на міцнім.

Впр. 288.

Сильний дощ – злива; сильна метелиця – хуртовина; грім і блискавка – гроза, дрібний сніг – пороша.

Впр. 290.

1. Зіроньки кажуть, квітки шепочуть, вітер зітха, струмочок гомонить, листячко шепоче.

Впр. 292.

Вітер зірвався. Хмара насунула. Блискавка спалахнула. Грім ударив. Дощ полив.

Впр. 293.

Настав вечір. Зайшло сонце. Затихли пташки. Завмерла діброва.

Впр. 296.

Синій – синіє, темний – темніє, зимовий – зимує, хіт-рий – хитрує, теплий – тепліє, дівний – дивує.

Впр. 299.

Добрідень тобі, Україно моя!

Україно – [україно]
Моя – [мойа]

2 клас
рус яз Вербецька